

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Uppdrag kring huvudmannaskap för naturbruksgymnasierna Berga och Säbyholm

Föredragande landstingsråd: Stig Nyman

Ärendet

Landstingsdirektören har inkommit med förslag till uppdrag kring huvudmannaskap för naturbruksgymnasierna Berga och Säbyholm.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att godkänna redovisat uppdrag kring huvudmannaskap för naturbruksgymnasierna Berga och Säbyholm

Landstingsstyrelsen har för egen beslutat

att uppdra åt landstingsdirektören att pröva att i första hand överföra utbildningen vid naturbruksgymnasierna till friskola i personalregi

att uppdra åt landstingsdirektören att återkomma till landstingsstyrelsen med slutligt förslag om nya huvudmän för naturbruksgymnasierna Berga och Säbyholm.

att säga upp samverkansavtalet mellan Stockholms läns landsting och de 24 kommunerna i Stockholms län som tecknat avtal om naturbruksutbildning.

För landstingsstyrelsen är det av stor vikt att naturbruksgymnasierna i Säbyholm och Berga kan fortsätta sin betydelsefulla verksamhet. Syftet med ny huvudman är att skapa större möjlighet för skolorna att utvecklas. Landstingsstyrelsen menar att det handlar om förändringar som på lång sikt ger naturbruksgymnasierna goda förutsättningar. Initiativ till avknoppning-

Bilaga

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

2008-02-18

LS 0707-0721

arna har kommit från skolorna och det är mycket angeläget att ge personalen stöd i denna process. I skolornas ansökningar till Skolverket anges att skolorna avser att hyra fastigheterna men att inventarier och lager ska inköpas. Värdering av inventarier och lager kommer att genomföras av extern värderare innan övertagande.

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 12 mars 2008.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 18 mars 2008.

Vid behandlingen i landstingsstyrelsen yrkades bifall dels till landstingsrådsberedningens förslag, dels till s-ledamöternas förslag, dels till v-ledamotens förslag dels, till mp-ledamotens förslag.

Landstingsstyrelsens beslut fattades utan omröstning.

S-ledamöterna reserverade sig:

”Socialdemokraterna föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta att uppdra till landstingsstyrelsen att närmare redovisa intresset för avknoppning hos de berörda personalgrupperna, att under förutsättning av att en kvalificerad majoritet av personalen tillstyrker avknoppning uppdra till landstingsstyrelsen att vidta åtgärder för att överföra utbildningen vid naturbruksgymnasierna till friskolor i personalregi, att en eventuell överföring till annan huvudman planeras till januari 2009, att en avknoppning ej får förenas med en förtur till köp av de berörda fastigheterna, att en eventuell försäljning av fastigheterna – om så blir aktuellt – skall ske på den öppna fastighetsmarknaden.

En förutsättning för att en avknoppning ska kunna ske bör vara att det finns ett brett och starkt bifall hos den berörda personalen för detta. Därför är det väsentligt att ett sådant underlag inhämtas av landstingsstyrelsen innan åtgärder för att genomföra en avknoppning vidtas. Detta förfaringsätt kräver sannolikt en något förlängd planeringshorisont för ett eventuellt genomförande med några månader. När närmare klarhet bringats av intresset för en avknoppning kan ställning tas till uppsägning av nuvarande samverkansavtal med kommuner i Stockholms län.

Det kan vara positivt om landstinget hyr ut erforderliga fastigheter till personaldrivna friskolor inom naturbruksområdet, vilket förefaller vara det upplägg som nu aktualiserats. Om däremot försäljning av fastighetsinnehavet skulle aktualiseras är det klart olämpligt om detta sker sammankopplat med en avknoppning, som därmed skulle ges en olycklig förtur till förvärv av fastighetsinnehavet. Landstingsfullmäktige bör slå fast att så inte får ske och att en eventuell försäljning måste ske genom Locums och Landstingsfastigheters normala rutiner för försäljningar på den öppna marknaden.”

V-ledamoten reserverade sig:

”Föreslå landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* avslå förslag till ändrat huvudmannaskap av naturbruksgymnasierna Berga och Säbyholm

Vi känner stor oro för att ett ändrat huvudmannaskap innebär att dessa utbildningar riskeras. Vi ser svårigheter för fristående verksamheter att klara de stora åtagandena i maskinpark, stora lokaler och övertagande av ett eftersatt underhåll.

Vi menar att naturbruksgymnasierna fyller en viktig regional uppgift för landstinget som därmed bör stå kvar som huvudman.

Mp-ledamoten reserverade sig:

”Föreslå landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* i första hand avslå en avknoppning av naturbruksgymnasierna Berga och Säbyholm, *att* i andra hand om avslagsyrkandet faller vid en eventuell avknoppning ska landstingsstyrelsen också se till att möjliggöra att verksamheterna vid länets naturbruksgymnasier säkras på lång sikt, *att* under förutsättning av att en kvalificerad majoritet av personalen tillstyrker avknoppning uppdra till landstingsstyrelsen att för att överföra utbildningen vid naturbruksgymnasierna till friskolor i personalregi, *att* en eventuell överföring till annan huvudman planeras till maj 2009, *att* arrendera ut fastigheterna till de bildade friskolorna.

Naturbruksgymnasierna Berga och Säbyholm är viktiga för att få en rekrytering till de nuvarande naturbruksnäringarna, men också för utvecklingen av nya gröna näringar som grön hälsa och grön rehabilitering. På Statens Lantbruks Universitet (SLU), bedrivs det sedan minst ett decennium forskning kring den gröna miljöns betydelse. Där konstaterar man att det finns en stor positiv inverkan på människors fysiska och psykiska hälsa, inlärningsförmåga och utvecklandet av sociala förmågor, vid vistelse i natur. En organisation som har uppfattat signalerna från forskningen är LRF, som i sitt framtidsprogram för landsbygden lanserar nya yrkes- och näringsgrenar i 'den gröna sektorn'. Även inom turistindustrin finns en utveckling mot att använda sig av de 'dolda' ekonomiska värden, som utgörs av 'orörd' natur. Vid SLU i Alnarp, så har man också visat på möjligheten till rehabilitering av svårt sjuka och utbrända människor, med hjälp av naturkrafterna.

LS 0707-0721

Vi saknar något som helst resonemang i majoritetens förslag till beslut om dessa faktorer, utan där verkar man endast ha reducerat frågan, till ett ärende om privatisering.

Vi känner en stor oro för att avknoppningen innebär att dessa för länet viktiga utbildningar riskeras. Vi ser stora svårigheter för fristående verksamheter att klara de stora åtaganden i maskinpark, stora lokaler och övertagande av ett eftersatt underhåll.

Vi menar att detta ansvar är av så övergripande natur, och en så viktig regional uppgift för näringslivsutvecklingen, att landstinget borde stå kvar som huvudman.

Om så inte blir fallet, utan en avknoppning blir av, så vill vi att landstinget tar ett fortsatt ekonomiskt ansvar för utvecklingen av nya gröna näringar, och stöder alla fristående Naturbruksgymnasiernas verksamheter ekonomiskt och i utvecklingen av nya 'gröna' näringsgrenar.

Vi reagerar också mot den forcerade tidplan som mer eller mindre tvingas fram i ärendet och som inte gynnar en långsiktig verksamhet vid naturbruksgymnasierna. Ett övertagande redan vid höstterminen 2008 ser vi som helt orealistiskt, och att ta över skolorna vid ett årsskifte, mitt i ett läsår, är inte att rekommendera. Ett eventuellt övertagande bör därför ske vid vårterminens slut, i maj 2009.”

Ärendet och dess beredning

Landstingsfullmäktige gav i budget för 2007 landstingsstyrelsen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att naturbruksskolorna skulle övergå till annan huvudman.

Landstingsdirektören har i tjänsteutlåtande den 18 februari 2008 (bilaga) föreslagit landstingsstyrelsen *dels* föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* godkänna redovisningen

dels för egen del besluta *att* uppdra åt landstingsdirektören att i första hand pröva att överföra utbildningen vid naturbruksgymnasierna till friskola i personalregi, *att* uppdra åt landstingsdirektören att återkomma till landstingsstyrelsen med slutligt förslag om nya huvudmän för naturbruksgymnasierna Berga och Säbyholm, *att* säga upp samverkansavtalet mellan Stockholms läns landsting och de 24 kommuner i Stockholms län som tecknat avtal om naturbruksutbildning.

Centrala samverkansgruppen behandlade ärendet den 27 februari 2008.

Bilaga

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Bakgrund

År 1999 skedde en skatteväxling mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län gällande gymnasieutbildning inom omvårdnad och naturbruk. De vårdutbildningar som fanns i landstingets regi överfördes till kommunerna.

Beträffande de tre naturbruksgymnasierna Berga, Finsta och Säbyholm skapades ett samverkansavtal där landstinget, på uppdrag av kommunerna, tog på sig uppgiften att driva skolorna till år 2004.

År 2000 gjordes en utredning som visade att ett bättre resursutnyttjande skulle vara möjligt genom att samla alla elever på två skolor. Beslut togs om att lägga ned Finsta naturbruksgymnasium.

År 2004 tecknades ett nytt samverkansavtal med 24 av länets 26 kommuner. Avtalet gäller tills vidare och upphör att gälla vid den hösttermin som infaller närmast tre år efter uppsägning.

Berga naturbruksgymnasium bedriver utbildning inom hästhållning, jordbruk, småskaligt skogsbruk med profilering inom naturvetenskap, samhällsvetenskap. Det finns även en 4-årig särskoleutbildning med inriktning park och miljö. För närvarande bedrivs den senare på uppdrag av Haninge kommun.

Vid Säbyholm bedrivs utbildning inom djurvård, hästhållning och trädgård. Säbyholm bedriver även vuxenutbildning inom komvux och kvalificerad yrkesutbildning (KY), båda utbildningarna med trädgårdsinriktning.

Totalt finns det idag 540 elever fördelat på 472 gymnasieelever och 68 vuxen-elever. Av gymnasieeleverna slutar 152 vårterminen 2008. Hur många som tillkommer är i skrivande stund inte känt eftersom ansökningstiden till höstterminen 2008 inte gått ut.

Båda skolorna har internat.

Utredning

Vid årsskiftet 2006/2007 fick personalen vid naturbruksgymnasierna Berga och Säbyholm förfrågan om de ville starta friskola. Med hjälp av konsulter från utvecklingskansliet lämnades ansökningar in till Skolverket och i

januari 2008 fick Berga LäroBruk AB och Säbyholm Friskola AB besked om att de beviljas ”rätt till bidrag och därmed statlig tillsyn för fristående gymnasieskola”.

I ansökningarna till Skolverket har angetts att en fortsatt förhyrning av fastigheterna är aktuell men att inventarier och lager ska köpas.

Under 2007 har två oberoende värderingar gjorts av fastigheterna och en extern värdering av inventarierna på de båda skolorna. En slutlig värdering av inventarier och lager kommer att göras i samband med ett övertagande av annan huvudman. Värdering av rörelsen kommer att göras av extern värderare före övertagande.

För närvarande pågår arbete i personalgrupperna med framtagande av kompanjonavtal där bl a ägandet av respektive friskola ska regleras. Som underlag behöver därför klargöras vilka hyresförhållanden/avtal som kommer att gälla samt till vilket pris inventarier och lager kommer att få köpas. Först därefter kommer personalen att kunna ta ställning till om de är beredda att satsa pengar i ett delägarskap. En indikativ prisnivå finns för inventarier och lager.

Om personalgrupperna vid den ena alternativt båda skolorna kommer fram till att de saknar förutsättningar för att starta friskola kommer kretsen av intressenter att utökas.

Personalfrågor

Vid en verksamhetsövergång kommer personalen att erbjudas övergång till ny huvudman enligt de regler som gäller. För personal som kommer att tacka nej till erbjudandet kommer landstinget ha omplaceringsskyldighet. För kategorierna lärare, djurskötare, traktorförare internatpersonal m fl blir det svårt att hitta nya arbetsuppgifter. Det kommer att innebära kostnader för bl a uppsägning. Dessa kostnader är i nuläget svåra att beräkna eftersom det idag inte finns uppgifter på hur många personer som kommer att tacka ja alternativt tacka nej till övergång till ny huvudman.

Fastigheter

I ansökan har angetts att fastigheterna kommer att förhyras. Hur hyresavtalen med Locum blir är en ytterst väsentlig fråga för friskolorna eftersom bankernas lånegarantier bygger på en långsiktig och varaktig ekonomisk stabilitet. Skolorna anser att de nuvarande hyrorna är för höga och att alla byggnader inte behövs för att kunna bedriva en väl fungerande utbildning. Idag finns avtal med Locum på varje byggnad inom fastigheterna Berga och Säbyholm, totalt ca 90 st. De flesta avtalen löper ut per 31 december 2008.

För friskolorna är ett långt avtal att föredra.

Ekonomi och elevunderlag

De ekonomiska förutsättningar att kunna klara en verksamhet som friskola är olika för skolorna. Grunden för att lyckas är att tillströmningen av elever, som utgör den största intäktskällan, inte minskar och för Säbyholms del behövs betydligt flera elever än idag.

Först efter den 15 februari och troligen i början av mars kommer de preliminära siffrorna då det gäller ansökningarna till utbildningarna med start hösten 2008. Erfarenhetsmässigt är antalet förstahandssökande ett riktmärke för hur elevantalet kan bli efter omsökning/ändringar i april/maj och slutlig intagning 26 juni. Även därefter brukar vissa förändringar ske.

Bokslutet för 2007 visar ett ekonomiskt överskott för Berga naturbruksgymnasium på drygt 100 tkr. Säbyholms resultat blev ett underskott på 2240 tkr, ett underskott som huvudsakligen berott på för få elever och därmed för låga intäkter och att kostnaderna inte anpassats till de lägre intäkterna.

Miljökonsekvenser

Några negativa miljökonsekvenser torde inte vara aktuella. Skolorna utvecklar hela tiden sitt miljötänkande. En viktig del i utbildningen är att få eleverna mer miljömedvetna. Det är främst i de praktiska momenten som miljömedvetenheten förmedlas.

Genomförande

Samverkansavtalet som landstinget har med 24 av länets kommuner måste sägas upp eftersom landstinget till Skolverket förbundit sig att inte bedriva utbildning på samma plats som en friskola bedriver sin utbildning. Efter uppsägning av samverkansavtalet tas inga nya elever in till utbildning i landstingets regi. Elever som landstinget mottagit till utbildning har rätt att slutföra sin utbildning inom landstingets skolor eller på annat sätt genom landstingets försorg (§7 i Samverkansavtalet).

De elever som till hösten 2008 finns kvar i årskurs 2 och 3 kommer att få erbjudande om att fortsätta sin utbildning i friskolan till vilken de måste söka. Elever som börjar sin utbildning hösten 2008 tas in i friskolan. Alla elever och föräldrar kommer att informeras om förändrat huvudmannaskap.

Av vuxeneleverna slutar de sista 12 komvuxelever i landstingets regi våren 2008. Om nya komvuxelever ska tas in vid Säbyholm avgör den nya huvud-

LS 0707-0721

mannen. Av eleverna i den tvååriga KY-utbildningen är en klass färdigutbildad i december 2008 och en klass i december 2009. Friskolan kan överta ansvaret för att färdigutbilda de elever som landstinget har tagit in. Lämplig tid för överförande till annan huvudman är augusti 2008.

Slutsatser

Elevantalet kommer i framtiden att spela en oerhört viktig roll för skolornas intjänandeförmåga. Flera utbildningsanordnare och därmed större konkurrens samt minskande ungdomskullar är risker som bör vägas in då det gäller friskolornas möjlighet till överlevnad på några års sikt. Skolorna har dock gott renommé.

Landstingsstyrelsen har föreslagit att avknoppning inom områden utan auktorisering får ske (LS 0712-1381). Vid landstingsfullmäktiges möte den 12 februari 2008 återremitterades dock ärendet "Hantering av avknoppningar".

Med utgångspunkt från detta föreslås att landstingsdirektören ges i uppdrag att undersöka möjligheterna att överföra utbildningen vid naturbruksgymnasierna till friskolor, i första hand i personalens regi, i andra hand till annan/andra intressenter.

Dessutom föreslås att landstingsdirektören också ges i uppdrag att återkomma till landstingsstyrelsen med slutligt förslag om nya huvudmän för naturbruksgymnasierna Berga och Säbyholm.